

**Керівні принципи
з систем
управління
безпекою та
гігієною праці
МОП-БГП 2001
(ILO-OSH 2001)**

МІЖНАРОДНЕ БЮРО ПРАЦІ ЖЕНЕВА

***Керівні принципи
з систем управління
безпекою та гігієною
праці***

***МОП-БГП 2001
(ILO-OSH 2001)***

Авторське право © Міжнародна організація праці 2018
Вперше опубліковано у 2018 р.

На видання Міжнародного бюро праці поширюється авторське право згідно з Протоколом № 2 Загальної конвенції про авторські права. Однак короткі витяги з них можуть передруковуватися без спеціального дозволу за умови зазначення джерела. Звернення з питань передруку або перекладу потрібно надсилати до Відділу публікацій МБП (видавничі права та дозволи) за адресою: International Labour Office, CH-1211 Geneva 22, Switzerland або електронною поштою: rights@ilo.org. Міжнародне бюро праці вітає такі звернення.

Робити копії цієї публікації можуть бібліотеки, інститути та інші користувачі відповідно до умов виданої їм для цих цілей ліцензії. Для того, щоб знайти у своїй країні організацію з питань отримання права на копіювання публікацій, відвідайте сайт www.iftro.org

МОП

Керівні принципи з систем управління безпекою та гігієною праці.
Женева, Міжнародне бюро праці, 2001 р. (Друге видання, 2009 р.)

ISBN 978-92-2-030721-2 (print)
978-92-2-030722-9 (web pdf)

Also published in English: *Guidelines on occupational safety and health management systems, ILO-OSH 2001* (ISBN 92-2-111634-4, Geneva, 2001); in French: *Principes directeurs concernant les systèmes de gestion de la sécurité et de la santé au travail, ILO-OSH 2001* (ISBN 92-2-211634-8, Geneva, 2002); in Spanish: *Directrices relativas a los sistemas de gestión de la seguridad y la salud en el trabajo, ILO-OSH 2001* (ISBN 92-2-311634-1, Geneva, 2002); and in Russian: *Руководство по системам управления охраной труда. МОТ-СВОТ 2001/ ILO-OSH 2001* (ISBN 92-2-411634-5, Женева, 2003).

Guide: occupational safety, occupational health, national level, enterprise level, technical aspect. 13.04.2

ILO Cataloguing in Publication Data

Найменування, які використовуються в публікаціях МОП, відповідають практиці ООН, а подані в них матеріали не означають відображення будь-якої точки зору Міжнародного бюро праці стосовно легального статусу країни, регіону чи території або їхнього влади, а також демаркації їхніх кордонів.

За погляди, відображені в опублікованих авторських статтях, дослідженнях та в інших матеріалах, відповідають виключно їхні автори, а публікація не означає згоди з цими поглядами з боку Міжнародного бюро праці.

Посилання на найменування фірм чи комерційних продуктів або процесів не означає їх схвалення з боку Міжнародного бюро праці, а відсутність згадування певної фірми, комерційного продукту чи процесу не свідчить про їх несхвалення.

Інформацію стосовно публікацій та цифрових продуктів МОП можна отримати за посиланням:
www.ilo.org/publns

Передмова

Захист працівників від виробничих травм та професійних захворювань – частина історичного мандату МОП. Травми та захворювання не є неминучими супутниками трудової діяльності, а бідність не виправдовує нехтування безпекою та здоров'ям працівників. Основна мета МОП – сприяти можливостям жінок та чоловіків отримувати гідну та продуктивну працю в умовах свободи, справедливості, безпеки та людської гідності. Ми поєднали все це у понятті «гідна праця». Гідна праця – це безпечна праця. А безпечна праця, в свою чергу, сприяє продуктивності та економічному зростанню.

Сьогодні технологічний прогрес та інтенсивний конкурентний тиск призводять до швидкої зміни умов праці, робочих процесів та організації виробництва. Законодавство є суттєвим, але недостатнім фактором для пристосування до цих змін або для урахування нових небезпечних факторів та ризиків. Організації також повинні мати змогу постійно вирішувати питання безпеки та гігієни праці та вбудовувати ефективне реагування в динамічні стратегії управління. Ці *«Керівні принципи з систем управління безпекою та гігієною праці»* допоможуть підтримати цю діяльність.

Керівні принципи були підготовлені із залученням багатьох учасників, у тому числі МОП та представників трьох сторін соціально-трудова відносин, що входять до неї, а також інших зацікавлених сторін. Під час написання використано схвалені на міжнародному рівні принципи безпеки та гігієни праці, визначені у відповідних міжнародних правових нормах про працю. Таким чином, вони є унікальним та потужним інструментом для розвитку сталої культури безпеки на підприємствах та за їхніми межами. Їхнє застосування принесе користь усім: працівникам, організаціям, системам управління безпекою та гігієною праці, а також довкіллю.

МОП мала честь очолити процес розроблення цих *Керівних принципів*. Я впевнений, що вони стануть безцінним інструментом для роботодавців і працівників та їхніх організацій, національних установ та всіх тих, хто залучений до забезпечення безпеки та гігієни праці на виробництві.

Хуан Сомавія
Генеральний директор

Подяка

Ця публікація є українським перекладом другого видання «Керівних принципів з систем управління безпекою та гігієною праці. МОП-БГП 2001/ ILO-OSH 2001». Переклад опубліковано за фінансової підтримки уряду Канади у рамках проекту «Поліпшення стану безпеки та гігієни праці у гірничодобувній промисловості України», що фінансується Міністерством зайнятості та соціального розвитку Канади у межах Програми фінансування праці (the Labour Program of the Employment and Social Development Canada (ESDC)).

Зміст

Передмова	iii
Подяка	iii
Вступ	vii
1. Цілі	1
2. Національні основи систем управління безпекою та гігієною праці	3
2.1. Національна політика	3
2.2. Національні керівні принципи	4
2.3. Спеціальні керівні принципи	4
3. Система управління безпекою та гігієною праці в організації	5
Політика	6
3.1. Політика з безпеки та гігієни праці	6
3.2. Участь працівників	6
Організація	7
3.3. Обов'язки і відповідальність	7
3.4. Компетентність і підготовка	8
3.5. Документація системи управління безпекою та гігієною праці	9
3.6. Передача інформації та обмін нею	9
Планування та реалізація	10
3.7. Вихідний аналіз	10
3.8. Планування, розроблення і реалізація СУБГП	10
3.9. Цілі безпеки та гігієни праці на виробництві	11
3.10. Попередження виникнення небезпечних факторів	11
3.10.1. Попереджувальні заходи та заходи контролю	11
3.10.2. Управління змінами	12
3.10.3. Попередження аварійних ситуацій, готовність до них і реагування	12
3.10.4. Закупівлі	13
3.10.5. Підрядні роботи	13
Оцінювання	14
3.11. Моніторинг та вимірювання результативності	14
3.12. Розслідування виробничих травм, погіршень здоров'я, хвороб та інцидентів та їхній вплив на діяльність із забезпечення БГП	15
3.13. Аудит	16
3.14. Аналіз ефективності управління	17
Дії з удосконалення	18
3.15. Попереджувальні та коригувальні дії	18
3.16. Безперервне вдосконалення	18
Словник термінів	19
Бібліографічний покажчик	23
Додаток	
Перелік учасників та спостерігачів Наради експертів з керівних принципів МОП з систем управління безпекою та гігієною праці, Женева, 19-27 квітня 2001 р.	26

Вступ

Упровадження систем управління безпекою та гігієною праці (БГП) на рівні *організації*¹ позитивно впливає як на зменшення небезпечних факторів і ризиків, так і на продуктивність. Сьогодні це повсюди визнають уряди, роботодавці та працівники.

Ці Керівні принципи з систем управління безпекою та гігієною праці розроблені Міжнародною організацією праці (МОП) відповідно до загальновизнаних міжнародних принципів, визначених представниками трьох сторін соціально-трудових відносин, що входять до неї. Такий тристоронній підхід забезпечує силу, гнучкість та відповідну основу для розвитку сталої культури безпеки в *організації*. МОП розробила ці рекомендаційні Керівні принципи з систем управління БГП, які відображають цінності та інструменти МОП і спрямовані на забезпечення безпеки праці та захисту здоров'я на виробництві.

Практичні рекомендації, викладені у цих Керівних принципах, призначені для відповідальних за управління безпекою та гігієною праці. Вони не мають юридичної сили і не замінюють національні закони, правила або прийняті норми. Їхнє застосування не вимагає сертифікації.

Роботодавець несе відповідальність та має обов'язки з організації безпеки та гігієни праці. Упровадження системи управління БГП є одним із корисних підходів з метою виконання цих обов'язків. МОП розробила ці Керівні принципи як практичний інструмент для допомоги *організаціям* і компетентним установам у реалізації безперервного вдосконалення діяльності з БГП.

¹ Див. визначення термінів і понять у Словнику термінів.

1 Цілі

1.1. Ці Керівні принципи повинні сприяти захисту працівників від небезпечних факторів та попередженню виробничих травм, погіршень здоров'я, хвороб, інцидентів і смертей.

1.2. На національному рівні Керівні принципи повинні:

- (а) використовуватися для встановлення національних основ систем управління БГП, бажано, підкріплених національними законами і правилами;
- (б) містити вказівки для розробки рекомендаційних механізмів посилення відповідності нормам та стандартам, результатом чого є постійне вдосконалення діяльності з БГП; а також
- (в) надавати рекомендації з розвитку національних і спеціальних керівних принципів з систем управління БГП для належного задоволення практичних потреб *організацій* відповідно до їхнього розміру та характеру їхньої діяльності.

1.3. На рівні *організації* Керівні принципи призначені:

- (а) надавати рекомендації з інтеграції елементів системи управління БГП в *організації* в якості складової частини загальної політики і управлінських заходів; а також
- (б) заохочувати всіх членів *організації*, зокрема, роботодавців, власників, управлінський персонал, працівників та їхніх представників, використовувати відповідні принципи та методи управління БГП для постійного вдосконалення діяльності з БГП.

2 Національні основи систем управління безпекою та гігієною праці

2.1. Національна політика

2.1.1. Для формулювання, впровадження і періодичного перегляду погодженої національної політики зі створення та сприяння розвитку систем управління БГП в *організаціях* слід належним чином визначити компетентний орган або установи. Це необхідно робити з урахуванням обговорень з найбільш представницькими організаціями роботодавців і працівників та, за необхідності, з іншими органами.

2.1.2. Національна політика з систем управління БГП повинна встановлювати загальні принципи і процедури таким чином, щоб:

- (а) сприяти впровадженню та інтеграції систем управління БГП як частини загального управління *організацією*;
- (б) полегшувати та удосконалювати добровільні угоди стосовно систематичного визначення, планування, упровадження і вдосконалення діяльності з БГП на національному рівні та на рівні *організації*;
- (в) сприяти участі працівників і їхніх представників на рівні *організації*;
- (г) здійснювати безперервне вдосконалення без зайвого бюрократизму, адміністрування та витрат;
- (д) сприяти розвитку заходів із співробітництва та підтримки систем управління БГП на рівні *організації*, які проводять інспекції праці, служби безпеки та гігієни праці та інші служби, а також спрямовувати їхню діяльність у відповідності до концепції управління БГП;
- (е) з певною періодичністю оцінювати ефективність національної політики та національних основ для систем управління БГП;
- (ж) відповідними засобами оцінювати і пропагувати ефективність систем управління БГП і практику їхнього застосування; а також
- (з) забезпечувати застосування до підрядників та їхніх працівників такого ж рівня вимог з безпеки та гігієни праці, який застосовується до працівників, в тому числі тимчасових, безпосередньо найнятих *організацією*.

2.1.3. З метою забезпечення узгодженості національної політики і заходів її реалізації, компетентна установа має встановити національні основи систем управління БГП для того, щоб:

- (а) визначати та встановлювати відповідні функції та обов'язки різних установ, покликаних здійснювати національну політику, і вживати відповідних заходів для забезпечення необхідної координації між ними;
- (б) публікувати та періодично переглядати національні Керівні принципи з добровільного застосування та систематичного впровадження систем управління БГП в *організаціях*;
- (в) у належному порядку встановлювати критерії для призначення установ, відповідальних за розроблення і просування спеціальних керівних принципів з систем управління БГП, і визначення їхніх відповідних обов'язків; а також

- (г) забезпечувати доступ роботодавців, працівників та їхніх представників до керівних принципів для використання ними досягнень національної політики.
- 2.1.4. Компетентний орган повинен організовувати та проводити заходи і забезпечувати інспекції праці, служби БГП та інші громадські або приватні служби, агенції або установи, пов'язані з БГП, зокрема, медичні заклади, спеціалізованими керівними принципами для сприяння та допомоги *організаціям* у впровадженні систем управління БГП.

2.2. Національні керівні принципи

2.2.1. Національні керівні принципи рекомендаційного застосування та систематичного впровадження систем управління БГП повинні розроблятися на основі підходу, наведеного в Розділі 3, з урахуванням національних умов і практики.

2.2.2. Керівні принципи МОП, національні керівні принципи та спеціальні керівні принципи мають бути узгоджені між собою та забезпечувати достатню гнучкість для безпосереднього або адаптованого застосування на рівні *організації*.

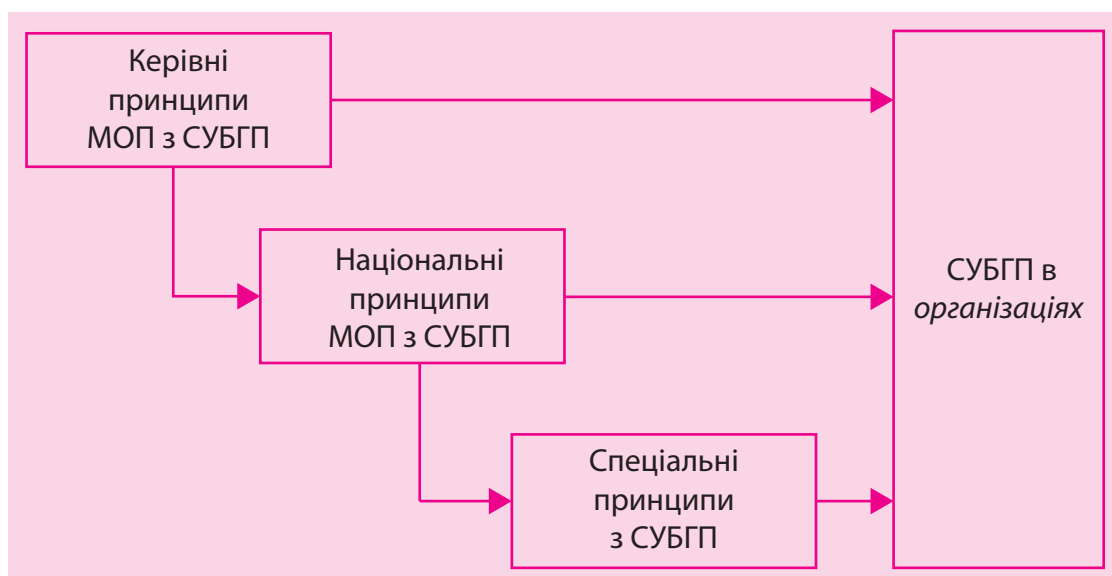
2.3. Спеціальні керівні принципи

2.3.1. Спеціальні керівні принципи, що відображають спільні цілі керівних принципів МОП, повинні включати загальні елементи національних керівних принципів, а також містити специфічні умови та потреби *організацій* або груп *організацій*, з урахуванням, зокрема:

- (а) їхнього розміру (великий, середній і малий) та інфраструктури; а також
- (б) типів небезпечних факторів і ступенів ризиків.

2.3.2. Зв'язки між національними основами для систем управління безпекою та гігієною праці (СУБГП) та їхніми основними елементами представлені на Рис. 1.

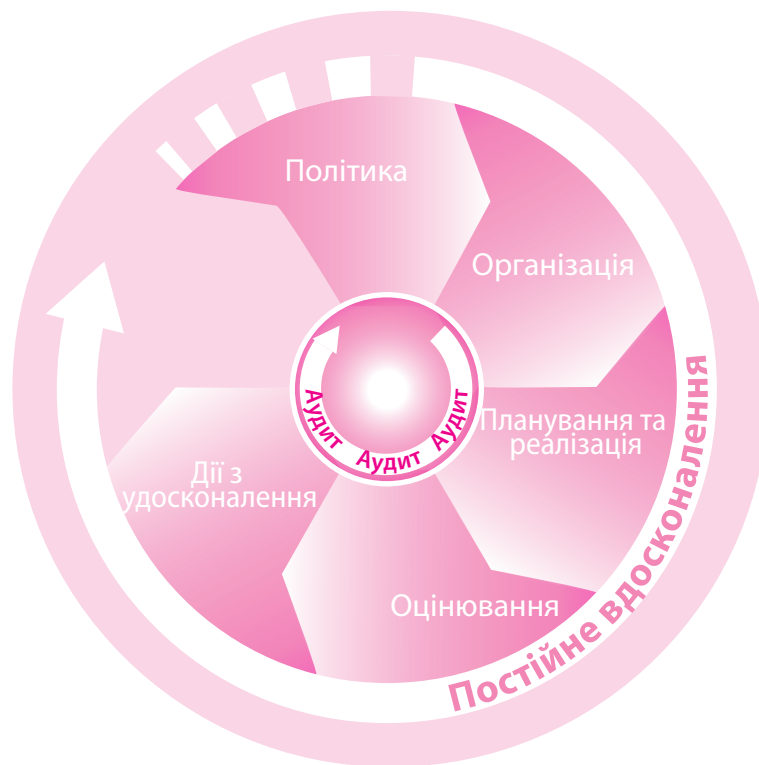
Рисунок 1. Елементи національних основ систем управління безпекою та гігієною праці

3 Система управління безпекою та гігієною праці в організації

Забезпечення безпеки та гігієни праці, у тому числі відповідність вимогам до БГП, встановленим національними законами і нормами, є відповідальністю та обов'язком роботодавця. Роботодавець повинен продемонструвати сильне керівництво та зобов'язання щодо діяльності з БГП в *організації* та належним чином організувати створення системи управління БГП. Система управління має містити основні елементи політики, організації, планування та впровадження, оцінки і заходів з вдосконалення, як показано на Рис. 2.

Рисунок 2. Основні елементи системи управління БГП

Політика

3.1. Політика з безпеки та гігієни праці

3.1.1. Роботодавець повинен викласти у письмовому вигляді політику з БГП з урахуванням обговорень з працівниками та їхніми представниками, що повинна:

- (а) відповідати специфіці організації та її розміру і характеру діяльності;
- (б) бути короткою, чітко викладеною, датованою та набирати чинності після підписання роботодавцем особисто або за його дорученням, або відповідальною особою, яка обіймає найвищу посаду в *організації*;
- (в) поширюватися серед усіх осіб на їхніх робочих місцях, із забезпеченням легкого доступу до неї;
- (г) переглядатися на предмет актуальності; а також
- (д) а необхідності надаватися відповідним третім зацікавленим сторонам.

3.1.2. Політика з БГП повинна містити щонайменше наступні ключові принципи і цілі, виконання яких *організація* бере на себе:

- (а) забезпечення безпеки праці та захисту здоров'я для всіх членів *організації* шляхом попередження виробничих травм, погіршень здоров'я, захворювань та інцидентів;
- (б) дотримання відповідних національних законів і правил з БГП, добровільних програм, колективних угод з БГП та інших вимог, які *організація* зобов'язалася виконувати;
- (в) забезпечення проведення обговорень з працівниками та їхніми представниками та їх залучення до активної участі в усіх елементах системи управління БГП; а також
- (г) безперервне вдосконалення функціонування системи управління БГП.

3.1.3. Система управління БГП повинна бути сумісна чи об'єднана з іншими системами управління в *організації*.

3.2. Участь працівників

3.2.1. Участь працівників – найважливіший елемент системи управління БГП в *організації*.

3.2.2. Роботодавець повинен забезпечувати залучення працівників та їхніх представників з безпеки та гігієни праці до обговорень, інформування та підвищення кваліфікації з усіх аспектів БГП, пов'язаних з їхньою роботою, зокрема, стосовно заходів у разі настання аварійних ситуацій.

3.2.3. Роботодавець повинен організовувати заходи для працівників та їхніх представників з безпеки та гігієни праці таким чином, щоб вони мали час і ресурси для активної участі в процесах організації, планування і реалізації, оцінки та дій із удосконалення системи управління БГП.

3.2.4. Роботодавець повинен, за необхідності, забезпечити створення, формування та ефективне функціонування комітету з безпеки та гігієни праці та визнання представників працівників з безпеки та гігієни праці відповідно до національних законів і практики.

Організація

3.3. Обов'язки і відповідальність

3.3.1. Роботодавець повинен нести загальну відповідальність за забезпечення безпеки та гігієни праці та організовувати керівництво діяльністю з БГП в організації.

3.3.2. Роботодавець і вище керівництво повинні розподіляти обов'язки, відповідальність і повноваження з розроблення, реалізації і результативного функціонування системи управління БГП і досягнення відповідних цілей з БГП. Необхідно встановити структури та процеси, які:

- (а) забезпечують управління БГП у вигляді лінійної управлінської функції, відомої та визнаної на всіх рівнях;
- (б) визначають і доводять до відома членів організації інформацію про обов'язки, відповідальність і повноваження осіб, які виявляють, оцінюють чи здійснюють регулювання небезпечних факторів і ризиків БГП;
- (в) здійснюють за необхідності ефективне оперативне керівництво з метою забезпечення безпеки та гігієни праці працівників;
- (г) сприяють співробітництву та передачі інформації і обміну нею між членами організації, у тому числі працівниками та їхніми представниками, під час реалізації елементів системи управління БГП даної організації;
- (д) дотримуються принципів побудови систем управління БГП, що містяться у відповідних національних керівних принципах, спеціальних керівних принципах або, залежно від обставин, в добровільних програмах, виконання яких організація бере на себе;
- (е) встановлюють і реалізують чітку політику з БГП та вимірювані цілі;
- (ж) встановлюють ефективні заходи з ідентифікації та усунення чи обмеження небезпечних факторів і ризиків та сприяють збереженню здоров'я на роботі;

- (з) запроваджують програми профілактики захворювань і оздоровлення;
- (і) забезпечують ефективні заходи, які сприяють повноцінній участі працівників та їхніх представників у реалізації політики з БГП;
- (к) надають необхідні ресурси для того, щоб відповідальні за БГП особи, у тому числі члени комітету з безпеки та гігієни праці, могли належним чином виконувати свої функції; а також
- (л) забезпечують ефективні заходи для повноцінної участі працівників та їхніх представників у комітетах з безпеки та гігієни праці там, де вони існують.

3.3.3. За необхідності на рівні вищого керівництва повинна бути призначена особа або особи, наділені обов'язками, відповідальністю і повноваженнями для:

- (а) підготування, реалізації, періодичного аналізу та оцінювання системи управління БГП;
- (б) періодичної звітності вищому керівництву про результативність функціонування системи управління БГП; а також
- (в) сприяння участі всіх членів *організації*.

3.4. Компетентність² і підготовка

3.4.1. Вимоги до необхідної компетентності з БГП визначає роботодавець, водночас слід встановлювати і підтримувати заходи для забезпечення наявності у всіх осіб необхідної кваліфікації для виконання своїх службових обов'язків і зобов'язань, що стосуються безпеки та гігієни праці.

3.4.2. Роботодавець повинен мати достатню компетентність з питань БГП (або можливість її здобути) для визначення та усунення або контролю виробничих небезпечних факторів і ризиків та реалізації системи управління БГП.

3.4.3. Програми підготовки, що реалізуються в межах заходів, наведених у пункті 3.4.1., повинні:

- (а) за необхідності охоплювати всіх членів *організації*;
- (б) проводитися компетентними особами;
- (в) забезпечувати ефективну та своєчасну первинну і повторну підготовку з відповідною періодичністю;
- (г) включати оцінку слухачами розуміння та засвоєння ними матеріалу підготовки;
- (д) періодично переглядатися Для цього необхідно залучати комітет з безпеки та гігієни праці, там, де він існує, і програми підготовки, які актуалізуються з метою забезпечення їхньої відповідності та ефективності; а також
- (е) документуватися в установленому порядку та відповідно до розміру і характеру діяльності *організації*.

3.4.4. Підготовка повинна надаватися всім охочим безкоштовно і здійснюватися, за можливості, в робочий час.

² Компетентність з БГП включає освіту, досвід роботи та підготовку, або їх поєднання.

3.5. Документація системи управління безпекою та гігієною праці

3.5.1. Слід створювати і вести документацію системи управління БГП відповідно до розміру і характеру діяльності *організації*. Вона може охоплювати:

- (а) політику і цілі *організації* з БГП;
- (б) розподіл ключових управлінських ролей з БГП та обов'язків з реалізації системи управління БГП;
- (в) найнебезпечніші фактори/ризиками, що впливають з діяльності *організації*, і заходи, спрямовані на їх попередження та контроль; а також
- (г) положення, методики, інструкції чи інші внутрішні документи, які використовуються в системі управління БГП.

3.5.2. Документація системи управління БГП повинна:

- (а) бути чітко викладеною та представленою таким чином, щоб її могли зрозуміти особи, які мають нею користуватися; а також
- (б) періодично переглядатися, за необхідності оновлюватися, поширюватися і бути легко доступною для всіх членів *організації*, для кого вона призначена і кого стосується.

3.5.3. Записи даних з БГП повинні створюватися, управлятися і підтримуватися в робочому стані на місцях відповідно до потреб *організації* таким чином, щоб їх можна було ідентифікувати та відстежувати, а термін їхнього зберігання повинен бути точно визначений.

3.5.4. Працівники повинні мати право доступу до записів даних, що стосуються їхнього виробничого середовища та збереження здоров'я, з урахуванням вимог конфіденційності.

3.5.5. Записи даних з БГП можуть включати:

- (а) дані, що з'являються внаслідок упровадження системи управління БГП;
- (б) дані про виробничі травми, погіршення здоров'я, захворювання та інциденти;
- (в) дані, що впливають з національних законів або правил з БГП;
- (г) дані про вплив шкідливих виробничих факторів на працівників та нагляд за виробничим середовищем і станом здоров'я працівників; а також
- (д) результати як поточного, так і реагуючого моніторингу.

3.6. Передача інформації та обмін нею

3.6.1. Слід встановлювати і підтримувати в робочому стані заходи і процедури з:

- (а) отримання, документування і реагування на зовнішні та внутрішні повідомлення, пов'язані з БГП;
- (б) забезпечення внутрішньої передачі інформації з БГП та обміну нею між відповідними рівнями і функціональними структурами *організації*; а також
- (в) забезпечення отримання, розгляду та реагування на запити, ідеї та пропозиції працівників і їхніх представників стосовно питань БГП.

Планування та реалізація

3.7. Вихідний аналіз

3.7.1. Чинна система управління БГП і відповідні заходи в *організації* повинні за необхідності оцінюватися в процесі здійснення вихідного аналізу. Якщо системи управління БГП немає, або якщо *організація* є новоствореною, вихідний аналіз служить основою для створення системи управління БГП.

3.7.2. Вихідний аналіз повинен здійснюватися компетентними особами з урахуванням консультацій з працівниками та (або) їхніми представниками за необхідності. Він повинен:

- (а) визначати чинні застосовні національні закони та правила, національні керівні принципи, спеціальні керівні принципи, добровільні програми та інші вимоги, дотримання яких *організація* бере на себе;
- (б) ідентифікувати, прогнозувати та оцінювати небезпечні фактори і ризики для безпеки та здоров'я, що впливають з поточного або прогнозованого виробничого середовища та організації праці; а також
- (в) визначати, чи заплановані або поточні заходи захисту адекватні для усунення небезпечних факторів або обмеження ризиків; а також
- (в) надавати аналіз даних спостереження за станом здоров'я працівників.

3.7.3. Результат вихідного аналізу повинен:

- (а) бути задокументований;
- (б) стати підставою для ухвалення рішень, що стосуються реалізації системи управління БГП; а також
- (в) визначити базовий рівень, порівняно з яким буде оцінюватися безперервне вдосконалення системи управління БГП в *організації*.

3.8. Планування, розроблення і реалізація СУБГП

3.8.1. Метою планування повинно бути створення системи управління БГП, що підтримує:

- (а) щонайменше відповідність національним законам і правилам;
- (б) основні елементи системи управління БГП в *організації*; а також
- (в) постійне вдосконалення діяльності з БГП.

3.8.2. На основі результатів вихідного аналізу, наступних аналізів чи інших наявних даних необхідно вживати заходи з адекватного та належного планування БГП. Ці заходи з планування повинні сприяти забезпеченню виробничої безпеки та гігієни і включати:

- (а) чітке визначення, розстановку пріоритетів та, де це доцільно, кількісну оцінку цілей *організації* з БГП;
- (б) підготування плану досягнення кожної цілі з розподілом обов'язків і чіткими критеріями результативності діяльності, які визначають, що повинно бути зроблено, ким і коли;
- (в) відбір критеріїв порівняння для підтвердження досягнення цілі; а також
- (г) надання достатніх ресурсів, у тому числі людських та фінансових ресурсів і технічної підтримки, за необхідності.

3.8.3. Заходи з планування безпеки та гігієни праці в *організації* повинні включати розроблення, розвиток і виконання всіх елементів системи управління БГП, як описано у Розділі 3 цих Керівних принципів та відображено на Рис. 2.

3.9. Цілі безпеки та гігієни праці на виробництві

3.9.1. Відповідно до політики з БГП та на основі вихідного або наступних аналізів слід встановити вимірювані цілі з БГП, які повинні:

- (а) бути специфічними для *організації*, а також доречними та відповідати її розміру та характеру діяльності;
- (б) бути узгодженими з вимогами відповідного та застосовного національного законодавства і нормативів, а також з технічними та комерційними зобов'язаннями *організації*, які стосуються БГП;
- (в) бути спрямованими на безперервне вдосконалення заходів із БГП стосовно захисту працівників для досягнення найкращої результативності БГП;
- (г) бути реалістичними і досяжними;
- (д) бути задокументованими та доведеними до відома всіх відповідних функціональних структур і рівнів організації; а також
- (е) періодично оцінюватися та, у разі потреби, оновлюватися.

3.10. Попередження виникнення небезпечних факторів

3.10.1. Попереджувальні заходи та заходи контролю

3.10.1.1. Небезпечні фактори та ризики для безпеки і здоров'я працівників треба постійно ідентифікувати та оцінювати. Попереджувальні заходи та заходи із захисту повинні здійснюватися в наступному порядку пріоритетності:

- (а) усунення небезпечного фактору/ризикую;
- (б) контроль за небезпечним фактором/ризиком у джерелі його виникнення шляхом використання технічних засобів колективного захисту або організаційних заходів;
- (в) мінімізація небезпечного фактору/ризикую шляхом проектування безпечних виробничих систем, що включають адміністративні заходи із контролю; а також
- (г) якщо небезпечні фактори/ризики не можуть контролюватися засобами колективного захисту, роботодавець повинен безкоштовно надати відповідні

засоби індивідуального захисту, у тому числі спецодяг, а також вжити заходів із забезпечення їхнього використання та технічного обслуговування.

3.10.1.2. Слід встановити процедури чи заходи з попередження та контролю за небезпечними факторами, які:

- (а) повинні адаптуватися до небезпечних факторів і ризиків, властивих діяльності *організації*;
- (б) необхідно постійно аналізувати і, за необхідності, корегувати;
- (в) повинні враховувати національні закони і нормативи та відображати належну практику; а також
- (г) повинні враховувати поточний стан знань, у тому числі інформацію або звіти таких *організацій*, як інспекції праці, служби з безпеки та гігієни праці та інші служби, за необхідності.

3.10.2. Управління змінами

3.10.2.1. Вплив на БПП внутрішніх змін (таких як прийом на роботу, або викликаних новими технологічними і трудовими процесами, новими організаційними структурами чи поглинанням компаній) і зовнішніх змін (наприклад, внаслідок змін до національних законів і правил, злиття компаній, розвитку знань з БПП та технологій) повинен оцінюватися, а відповідні запобіжні заходи повинні проводитися до початку впровадження змін.

3.10.2.2. Перед будь-якою зміною або впровадженням нових робочих методів, матеріалів, процесів або обладнання, повинна бути виконана ідентифікація небезпечних факторів та оцінювання ризиків на робочих місцях. Таке оцінювання слід виконувати з урахуванням консультацій і за участю працівників та їхніх представників і комітету з безпеки та гігієни праці, за необхідності.

3.10.2.3. Впроваджуючи «рішення про зміни», слід забезпечити належне інформування та підготування всіх членів *організації*, яких це рішення стосується.

3.10.3. Попередження аварійних ситуацій, готовність до них і реагування

3.10.3.1. Слід запровадити та виконувати заходи з попередження аварійних ситуацій, забезпечення готовності до них і реагування. Ці заходи повинні визначати можливий характер і масштаб нещасних випадків та аварійних ситуацій і передбачати попередження ризиків у сфері БПП, пов'язаних з ними. Усі заходи мають відповідати розміру і характеру діяльності *організації*. Вони повинні:

- (а) забезпечувати захист всіх людей у разі аварійної ситуації в робочій зоні шляхом надання необхідної інформації, а також внутрішньої комунікативної взаємодії та координації;
- (б) надавати інформацію відповідним компетентним органам, територіальним структурам та районним службам і службам аварійного реагування та забезпечувати комунікативну взаємодію з ними;
- (в) передбачати надання першої та медичної допомоги, протипожежні заходи та евакуацію всіх людей, які перебувають в робочій зоні; а також

- (г) надавати відповідну інформацію і можливість підготування всім членам *організації* на всіх рівнях, зокрема, проведення регулярних тренувань з попередження аварійних ситуацій, забезпечення готовності до них і реагування.

3.10.3.2. Заходи з попередження аварійних ситуацій, забезпечення готовності до них і реагування повинні встановлюватися спільно з зовнішніми аварійними службами та іншими органами там, де це доцільно.

3.10.4. Закупівлі

3.10.4.1. Необхідно запровадити та реалізовувати процедури для забезпечення наступного:

- (а) дотримання вимог із безпеки та гігієни праці в *організації* повинно бути визначено, оцінено та внесено до умов матеріально-технічного постачання і оренди;
- (б) вимоги національних законів і норм, а також власні вимоги *організації* з БГП, повинні бути визначені до придбання товарів і послуг; а також
- (в) заходи, спрямовані на дотримання цих вимог, повинні здійснюватися до використання товарів і послуг.

3.10.5. Підрядні роботи

3.10.5.1. Необхідно запровадити та здійснювати заходи для забезпечення застосування вимог з БГП *організації* або, принаймні, їхнього еквіваленту, до підрядників та їхніх працівників.

3.10.5.2. Заходи для підрядників, які працюють на майданчиках, повинні:

- (а) включати критерії БГП до процедур оцінки і вибору підрядників;
- (б) до початку роботи встановлювати постійний ефективний зв'язок і координацію між відповідними рівнями управління *організації* та підрядником. Одночасно з цим слід забезпечити умови для інформування про небезпечні фактори та заходи з попередження та обмеження їхнього впливу;
- (в) включати заходи з повідомлення про травми, погіршення здоров'я, захворювання та інциденти з працівниками підрядника під час виконання робіт для *організації*;
- (г) перед початком та в ході виконання роботи, за необхідності, забезпечувати відповідне ознайомлення з небезпечними для життя і здоров'я факторами на робочих місцях та навчання для підрядників або їхніх працівників;
- (д) постійно стежити за дотриманням підрядником під час виконання робіт вимог з БГП на робочому місці *організації*; а також
- (е) забезпечувати виконання підрядником (підрядниками) необхідних процедур і заходів з БГП на території *організації*.

Оцінювання

3.11. Моніторинг та вимірювання результативності

3.11.1. Необхідно розробити, запровадити і періодично переглядати методики постійного моніторингу, вимірювання та обліку діяльності з БПП. Необхідно розподіляти обов'язки, відповідальність і повноваження з моніторингу на різних рівнях управлінської структури.

3.11.2. Вибір показників результативності повинен проводитися відповідно до розмірів і характеру діяльності *організації* та цілей БПП.

3.11.3. Необхідно враховувати як якісні, так і кількісні вимірювання, що відповідають потребам *організації*. Вони повинні:

- (а) базуватися на визначених в *організації* небезпечних факторах та ризиках; взятих зобов'язаннях, пов'язаних з політикою і цілями з БПП; а також
- (б) підтримувати процес оцінювання результативності *організації*, включаючи аналіз ефективності управління.

3.11.4. Моніторинг та вимірювання результативності повинні:

- (а) використовуватися як засоби для визначення рівня реалізації політики та цілей з БПП та контролю ризиків;
- (б) включати як поточний, так і реагуючий моніторинг, і не базуватися лише на статистиці виробничих травм, погіршень здоров'я, захворювань та інцидентів; а також
- (в) фіксуватися документально.

3.11.5. Моніторинг повинен забезпечувати:

- (а) зворотний зв'язок про результативність діяльності з БПП;
- (б) інформацію для визначення доречності та ефективності поточних заходів з ідентифікації, запобігання і обмеження небезпечних факторів і ризиків; а також
- (в) основу для прийняття рішень про вдосконалення як ідентифікації небезпечних факторів та обмеження ризиків, так і самої системи управління БПП.

3.11.6. Активний моніторинг повинен містити елементи, необхідні для функціонування системи попередження, і включати:

- (а) моніторинг виконання спеціальних планів, встановлених критеріїв результативності виконання та цілей;
- (б) систематичну перевірку виробничих систем, приміщень, цехів та обладнання;
- (в) спостереження за виробничим середовищем, включаючи організацію праці;

- (г) спостереження за станом здоров'я працівників там, де це доцільно, шляхом відповідних медичних оглядів, у тому числі періодичних, для раннього виявлення ознак і симптомів погіршення здоров'я з метою визначення ефективності попереджувальних і регулюючих заходів; а також
- (д) оцінювання дотримання застосовного національного законодавства і норм, колективних угод та інших зобов'язань з БГП, які *організація* зобов'язалася виконувати.

3.11.7. Реагуючий моніторинг повинен включати ідентифікацію, повідомлення та розслідування:

- (а) виробничих травм, погіршень здоров'я (включаючи моніторинг сукупних даних про тимчасову непрацездатність), хвороб та інцидентів;
- (б) інших втрат, таких як майновий збиток;
- (в) незадовільної результативності виконання вимог БГП та недоліків системи управління БГП; а також
- (г) програм реабілітації та оздоровлення працівників.

3.12. Розслідування виробничих травм, погіршень здоров'я, хвороб та інцидентів та їхній вплив на діяльність із забезпечення БГП

3.12.1. Розслідування виникнення і першопричин виробничих травм, погіршень здоров'я, хвороб та інцидентів повинне виявляти будь-які недоліки в системі управління БГП та фіксуватись документально.

3.12.2. Такі розслідування мають проводитися компетентними особами та за відповідної участі працівників і їхніх представників.

3.12.3. Результати таких розслідувань повинні бути доведені до відома комітету з БГП там, де він існує, і цей комітет повинен сформулювати відповідні рекомендації.

3.12.4. Результати розслідувань разом з будь-якими рекомендаціями комітету з БГП повинні бути доведені до відома відповідних осіб з метою здійснення коригувальних дій, включених до аналізу ефективності управління та врахованих у діяльності з безперервного вдосконалення.

3.12.5. Коригувальні дії, що впливають з подібних розслідувань, мають здійснюватися для запобігання повторення виробничих травм, погіршень здоров'я, хвороб та інцидентів.

3.12.6. Звіти, підготовлені зовнішніми організаціями, що проводять розслідування, такими як інспекції та установи соціального страхування, повинні бути розглянуті і прийняті до виконання в тому ж порядку, що і результати внутрішніх розслідувань, з урахуванням вимог конфіденційності.

3.13. Аудит

3.13.1. З метою визначення наявності, відповідності вимогам та ефективності системи управління БГП та її елементів стосовно забезпечення безпеки і здоров'я працівників та запобігання інцидентам повинні бути встановлені заходи з періодичного проведення аудиту.

3.13.2. Повинні бути розроблені політика та програма аудиту, що включають визначення компетенції аудитора, масштаб аудиту, частоту проведення аудитів, методологію аудиту та форми звітності.

3.13.3. Аудит включає оцінку елементів системи управління БГП в *організації* або їхніх підсистем за необхідності. Аудит повинен охоплювати:

- (а) політику з БГП;
- (б) участь працівників;
- (в) обов'язки і відповідальність;
- (г) компетентність і підготовку;
- (д) документацію системи управління БГП;
- (е) передачу інформації та обмін нею;
- (ж) планування, розроблення і запровадження СУБГП;
- (з) заходи з попередження та контролю;
- (і) управління змінами;
- (к) попередження аварійних ситуацій, готовність до них і реагування;
- (л) закупівлі;
- (м) підрядні роботи;
- (н) моніторинг та вимірювання результативності;
- (о) розслідування виробничих травм, погіршень здоров'я, хвороб та інцидентів та їхній вплив на діяльність із забезпечення БГП;
- (п) аудит;
- (р) аналіз ефективності управління;
- (с) попереджувальні та коригувальні дії;
- (т) безперервне вдосконалення; а також
- (у) будь-які інші критерії та елементи аудиту, залежно від доцільності.

3.13.4. У висновках аудиту повинно бути визначено, чи чинні елементи системи управління БГП або їх підсистеми:

- (а) ефективні для здійснення політики та цілей *організації* з БГП;
- (б) ефективні для сприяння повноцінній участі працівників;
- (в) реагують на оцінку результативності діяльності з БГП та попередніх аудитів;
- (г) забезпечують досягнення *організацією* відповідності національному законодавству й нормам; а також
- (д) досягають мети безперервного вдосконалення і передового досвіду з БГП.

3.13.5. Аудит повинен здійснюватися в межах *організації* або поза нею компетентними особами, які не залежать від діяльності, яка перевіряється.

3.13.6. Результати аудиту та висновки аудиту мають бути доведені до відома осіб, відповідальних за коригувальні заходи.

3.13.7. Обговорення стосовно вибору аудитора та всі етапи аудиту на робочому місці, включаючи аналіз результатів, передбачають належну участь працівників.

3.14. Аналіз ефективності управління

3.14.1. Аналіз ефективності управління повинен:

- (а) оцінити загальну стратегію системи управління БГП для визначення її відповідності запланованим цілям діяльності;
- (б) оцінити здатність системи управління БГП задовольняти загальні потреби *організації* та її зацікавлених сторін, включаючи працівників та органи регулювання і контролю;
- (в) оцінити необхідність внесення змін до системи управління БГП, зокрема зміни політики та цілей БГП;
- (г) визначити дії, необхідні для своєчасного усунення недоліків, включаючи пристосування інших сторін управлінської структури *організації* та оцінки результативності виконання;
- (д) забезпечити зворотний зв'язок, зокрема, визначення пріоритетів, з метою раціонального планування і безперервного вдосконалення;
- (е) оцінити прогрес у досягненні цілей *організації* з БГП та коригувальних дій щодо діяльності; та
- (ж) оцінити ефективність подальших дій, запланованих під час проведення попередніх аналізів ефективності управління.

3.14.2. Частоту і масштаб періодичних аналізів ефективності системи управління БГП роботодавцем або особою, що обіймає найвищу посаду та несе найбільшу відповідальність, слід визначати відповідно до потреб та умов діяльності *організації*.

3.14.3. Аналіз ефективності управління повинен враховувати:

- (а) результати розслідувань виробничих травм, погіршень здоров'я, хвороб та інцидентів; моніторинг та вимірювання результативності; аудиторську діяльність; а також
- (б) додаткові внутрішні та зовнішні результати, а також зміни, зокрема організаційні, які можуть вплинути на систему управління БГП.

3.14.4. Висновки з аналізу ефективності управління повинні документуватися та офіційно доводитися до відома:

- (а) осіб, відповідальних за відповідний елемент (елементи) системи управління БГП, для того, щоб вони могли вжити відповідних заходів; та
- (б) комітету з БГП, працівників та їхніх представників.

Дії з удосконалення

3.15. Попереджувальні та коригувальні дії

3.15.1. Слід встановлювати і виконувати заходи із здійснення попереджувальних і коригувальних дій, що впливають з моніторингу виконання та оцінки результативності системи управління БГП, аудитів системи управління БГП та аналізу ефективності управління. Ці заходи повинні включати:

- (а) визначення та аналіз корінних причин будь-якого недотримання відповідних правил БГП та/або заходів систем управління БГП; а також
- (б) ініціювання, планування, реалізацію, перевірку ефективності та документування коригувальних і попереджувальних дій, у тому числі внесення змін до самої системи управління БГП.

3.15.2. У випадках, коли оцінка системи управління БГП або інші джерела демонструють, що попереджувальні та захисні заходи від небезпечних факторів і ризиків неадекватні або можуть стати такими, то, згідно з ухваленою ієрархією попереджувальних і регулюючих заходів, повинні бути своєчасно передбачені, повністю виконані і задокументовані інші відповідні заходи.

3.16. Безперервне вдосконалення

3.16.1. Слід встановити та виконувати заходи, спрямовані на безперервне вдосконалення відповідних елементів системи управління БГП та системи управління в цілому. Ці заходи повинні враховувати:

- (а) цілі *організації* з БГП;
- (б) результати ідентифікації та оцінки небезпек і ризиків;
- (в) результати моніторингу та оцінки виконання;
- (г) розслідування травм, пов'язаних з виробництвом, погіршень здоров'я, хвороб та інцидентів, результати і рекомендації аудитів;
- (д) висновки аналізу ефективності управління;
- (е) пропозиції стосовно вдосконалення, що надходять від усіх членів *організації*, включаючи комітет з безпеки та гігієни праці там, де він існує;
- (ж) зміни в національних законах і нормах, добровільних програмах і колективних угодах;
- (з) нову відповідну інформацію; а також
- (і) результати виконання програм захисту і підтримки здоров'я.

3.16.2. Процеси і виконання *організацією* вимог БГП повинні зіставлятися з досягненнями інших організацій з метою вдосконалення діяльності із забезпечення безпеки і гігієни праці.

Словник термінів

У цьому посібнику наведені нижче терміни мають таке значення:

Активний (поточний) моніторинг: поточні заходи, під час яких перевіряється, чи відповідають визначеним критеріям заходи із попередження та управління небезпеками та ризиками, а також заходи з упровадження системи управління безпекою та гігієною праці.

Аудит: систематичний, незалежний та задокументований процес отримання даних та їх об'єктивного оцінювання з метою визначення ступеня виконання певних критеріїв. Термін не обов'язково означає незалежний зовнішній аудит (проведений стороннім аудитором чи аудиторами).

Безперервне вдосконалення: повторюваний процес підвищення ефективності системи управління БГП, спрямований на поліпшення діяльності з БГП у цілому.

Інцидент: небезпечний випадок, що виникає у процесі роботи або пов'язаний з її виконанням, унаслідок якого не спричинено жодних травм.

Комітет з питань безпеки та гігієни праці: комітет, до складу якого входять представники працівників з безпеки та гігієни праці та представники роботодавців, який створюється та діє на рівні підприємства відповідно до національних законів, нормативних актів та практики.

Компетентна особа: особа, яка має відповідну підготовку та достатні знання, досвід та навички для виконання конкретної роботи.

Компетентний орган: державний чи інший орган, що має повноваження з визначення національної політики, розробки національних основ систем управління БГП в організаціях і надання відповідних рекомендацій.

Небезпека (небезпечний фактор): фактор, який може спричинити хворобу або травму.

Організація: компанія, фірма, проект, підприємство, установа, організація, заклад, об'єднання, або їхні частини, що входять або не входять до їхнього складу, різних форм власності, які мають власні функції і управління. В організаціях, що мають більше одного структурного підрозділу, окремо взятий структурний підрозділ також може бути визначений як організація.

Оцінка небезпек: систематичне оцінювання небезпек.

Оцінка ризику: процес оцінювання ризиків для безпеки і здоров'я, пов'язаних з впливом небезпек на роботі.

Підрядник: особа або підприємство, що надає послуги роботодавцю на об'єкті відповідно до національних законів та нормативних актів або узгоджених технічних вимог, термінів та умов.

Пов'язані із виробництвом травми, погіршення стану здоров'я та захворювання: негативні наслідки для здоров'я, що виникають під впливом хімічних, біологічних, фізичних, організаційних та психосоціальних факторів під час виконання робіт.

Представник працівників: відповідно до Конвенції 1971 року про представників працівників (№ 135) – це будь-яка особа, визнана такою згідно з національним законодавством чи практикою, незалежно від того, чи вона є:

- (а) представником профспілок, а саме представником, призначеним або обраним профспілками або членами таких спілок; або
- (б) обраним представником, а саме представником, який вільно обирається працівниками [організації] відповідно до положень національного законодавства чи нормативних актів або колективних договорів, функції яких не включають діяльність, яка визнана у відповідній країні винятковою прерогативою профспілок.

Представники працівників з безпеки та гігієни праці: представники працівників, обрані або призначені відповідно до національних законів, правил або практики, щоб представляти інтереси працівників з питань БГП на робочому місці.

Працівник: будь-яка особа, яка виконує регулярну або тимчасову роботу за наймом для роботодавця.

Працівники та їхні представники: якщо в цих Керівних принципах згадуються працівники та їхні представники, мається на увазі, що там, де наявні такі представники, з ними слід консультиватися з метою забезпечення необхідної участі працівників. У деяких випадках може бути доцільним залучення всіх працівників та всіх їхніх представників.

Реагуючий моніторинг: процес виявлення та усунення прогалин або недоліків (про існування яких свідчать нещасні випадки, травми, захворювання, випадки погіршення здоров'я та інциденти) у профілактичних та захисних заходах, у тому числі у системах управління БГП.

Ризик: поєднання ймовірності виникнення небезпечної події та тяжкості травми або шкоди здоров'ю людей, спричинених цією подією.

Роботодавець: будь-яка фізична або юридична особа, яка наймає одного або більше працівників.

Робоча зона: територія, де працівники повинні перебувати, або куди вони повинні направлятися для виконання своєї роботи, і за яку відповідає роботодавець.

Спостереження за станом здоров'я працівників: загальний термін, який охоплює процедури та обстеження з оцінки здоров'я працівників, з метою виявлення та ідентифікації будь-яких відхилень від норми. Результати спостереження повинні використовуватися для захисту та оздоровлення окремих працівників, сприяння колективному здоров'ю на робочому місці, та здоров'ю всіх працівників, які піддаються впливу небезпечних виробничих факторів. Процедури оцінки стану здоров'я можуть включати перераховані елементи, медичні огляди, біологічний моніторинг, рентгенологічні обстеження, опитування чи аналіз даних про стан здоров'я, але не обмежуються ними.

Спостереження за виробничим середовищем: загальний термін, що включає ідентифікацію та оцінку факторів навколишнього середовища, які можуть

впливати на здоров'я працівників. Охоплює оцінки санітарно-гігієнічних умов праці, факторів організації праці, які можуть становити ризик для здоров'я працівників, засоби колективного та індивідуального захисту, вплив на працівників небезпечних і шкідливих речовин і системи захисту від них, розроблені для їх усунення та зниження. З позицій забезпечення здоров'я працівників, спостереження за виробничим середовищем може бути присвячене (але не обмежуватися тільки ними) проблемам ергономіки, профілактиці нещасних випадків і захворювань, гігієні праці на робочому місці, організації праці та соціально-психологічним факторам на робочому місці.

Система управління БВП: комплекс взаємопов'язаних або взаємодіючих елементів з метою встановлення політики та цілей БВП та для досягнення цих цілей.

Бібліографічний показчик

З початку свого заснування у 1919 році МОП прийняла велику кількість міжнародних трудових конвенцій (та відповідних рекомендацій), що стосуються питань безпеки та гігієни праці, а також велику кількість кодексів усталеної практики та технічних публікацій, що охоплюють різні аспекти цієї теми. Ці документи представляють собою цілий комплекс наукових визначень, принципів, зобов'язань, прав та обов'язків, а також технічних рекомендацій, що виражають узгоджену позицію тристоронніх партнерів МОП у 183 державах-членах³ Організації стосовно більшості питань в галузі безпеки та гігієни праці.

Основоположні Конвенції МОП і відповідні рекомендації

Конвенції

<i>No.</i>	<i>Назва</i>
115	Конвенція 1960 року про захист від радіації
135	Конвенція 1971 року про представників працівників
136	Конвенція 1971 року про захист від небезпеки отруєння бензолом
139	Конвенція 1974 року про професійні ракові захворювання
148	Конвенція 1977 року про виробниче середовище (забруднення повітря, шум та вібрація)
155	Конвенція 1981 року про безпеку та гігієну праці
161	Конвенція 1985 року про служби гігієни праці
162	Конвенція 1986 року про безпеку та гігієну праці при використанні азбесту
167	Конвенція 1988 року про безпеку та гігієну праці у будівництві
170	Конвенція 1990 року про безпеку в застосуванні хімічних речовин на виробництві
174	Конвенція 1993 року про запобігання великим промисловим аваріям
176	Конвенція 1995 року про безпеку та гігієну праці на шахтах
*184	Конвенція 2001 року про безпеку та гігієну праці в сільському господарстві
*187	Конвенція 2006 року про основи, що сприяють безпеці та гігієні праці
*R155	Протокол 2002 року до Конвенції 1981 року про безпеку та гігієну праці

³ Станом на 2009 рік.

* Додано Бюро з нагод публікації другого видання (перевидання першого видання з додатками до бібліографічного показчика).

Рекомендації

№	Назва
114	Рекомендація 1960 року щодо захисту працівників від іонізуючої радіації
144	Рекомендація 1971 року щодо захисту від небезпеки отруєння бензолом
147	Рекомендація 1974 року щодо боротьби з небезпекою, спричинюваною канцерогенними речовинами й агентами у виробничих умовах, та заходів профілактики
156	Рекомендація 1977 року щодо захисту працівників від професійного ризику, спричинюваного забрудненням повітря, шумом та вібрацією на робочих місцях
164	Рекомендація 1981 року щодо безпеки та гігієни праці і виробничого середовища
171	Рекомендація 1985 року щодо служб гігієни праці
172	Рекомендація 1986 року щодо безпеки та гігієни праці при використанні азбесту
175	Рекомендація 1988 року щодо безпеки та гігієни праці у будівництві
177	Рекомендація 1990 року щодо безпеки у використанні хімічних речовин на виробництві
181	Рекомендація 1993 року щодо запобігання великим промисловим аваріям
183	Рекомендація 1995 року щодо безпеки та гігієни праці на шахтах
*192	Рекомендація 2001 року про безпеку та гігієну праці в сільському господарстві
*194	Рекомендація 2002 року про перелік професійних захворювань, повідомлення про нещасні випадки на виробництві й професійні захворювання та їхню реєстрацію
*197	Рекомендація 2006 року про основи, що сприяють безпеці та гігієні праці

Вибрані кодекси усталеної практики МОП

Запобігання великим промисловим аваріям (Женева, 1991 р.).

Безпека та гігієна праці у відкритих гірничих виробках (Женева, 1991 р.).

Безпека та гігієна праці у будівництві (Женева, 1992 р.).

Безпека у застосуванні хімічних речовин на виробництві (Женева, 1993 р.).

Запобігання аваріям на кораблі у морі або в порту (Женева, 2-е видання, 1996).

Вирішення питань, пов'язаних із вживанням алкоголю та наркотичних речовин на робочому місці (Женева, 1996 р.).

Звітність та повідомлення про нещасні випадки на виробництві та професійні захворювання (Женева, 1996 р.).

Захист особистих даних працівників (Женева, 1997 р.).

Безпека та гігієна праці в лісовому господарстві (Женева, 2-е видання, 1998 р.).

Зовнішні умови на робочих місцях (Женева, 2001 р.).

* Використання синтетичного скловолна (скловата, кам'яна вата, мінеральна вата) (Женева, 2001 р.).

* ВІЛ/СНІД та сфера праці (Женева, 2001 р.).

* Додано Бюро з нагод публікації другого видання (перевидання першого видання з додатками до бібліографічного покажчика).

- * Безпека праці і здоров'я у кольоровій металургії (Женева, 2003 р.).
- * Насильство на робочому місці у сфері послуг та заходи боротьби з цим явищем (Женева, 2003 р.).
- * Безпека та гігієна праці в портах (Женева, 2005 р.).
- * Безпека та гігієна праці в металургійній промисловості (Женева, 2005 р.).
- * Безпека та гігієна праці під час розробки вугільних родовищ підземним способом (Женева, 2009 р.).

Основоположні публікації

- ILO: Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work and its Follow-up* [Декларація МОП про основні принципи і права в сфері праці та механізм її реалізації], прийнята на Міжнародній конференції праці під час її 86-ого засідання у 1998 році. Женева, 1998 р.
- : *Encyclopaedia of occupational health and safety* [Енциклопедія з безпеки і гігієни праці] під редакцією Жан Маже Стелман. Женева, 4-е видання, 1998 р.; друковане чотиритомне видання та CD-ROM.
- : *Technical and ethical guidelines for workers' health surveillance* [Технічні та етичні принципи спостереження за станом здоров'я працівників], Серія «Безпека та гігієна праці», No. 72. Женева, 1998.
- * —: *Declaration on Social Justice for a Fair Globalization* [Декларація МОП про соціальну справедливість у цілях справедливої глобалізації], прийнята на Міжнародній конференції праці під час її 87-ого засідання у 1998 році. Женева, 2008 р.
- United Nations Conference on Environment and Development [Конференція ООН з навколишнього середовища і розвитку (UNCED)]: Порядок денний 21 (Глава 19 про екологічно безпечне поведіння з хімічними речовинами). Ріо-де-Жанейро, Бразилія, 1992 рік.

* Додано Бюро з нагод публікації другого видання (перевидання першого видання з додатками до бібліографічного покажчика).

Додаток

Перелік учасників та спостерігачів Наради експертів з керівних принципів МОП з систем управління безпекою та гігієною праці, Женева, 19-27 квітня 2001 р.

Експерти, призначені після консультацій з урядами

Пан Г.Д. Каалан, керівник відділу стратегічної політики служби безпеки та гігієни праці, Департамент праці, Веллінгтон (Нова Зеландія).

Пан Н. Діалло, національний директор з питань регулювання зайнятості та праці, Міністерство праці та державної служби, Конакрі (Республіка Гвінея).

Д-р Д.А. Легаспі Веласко, генеральний директор Секретаріату праці та соціального захисту Генерального директорату з безпеки та гігієни праці, Федеральний округ (Мексика).

Д-р Д. Подгорські, заступник директора з систем управління та сертифікації, Центральний інститут безпеки та гігієни праці, м. Варшава (Польща).

Доктор К.Е. Поппендик, Федеральний інститут безпеки та гігієни праці, Дортмунд (Німеччина).

Пан Р.Л.М. Пуатті, фіскальний аудитор праці, Міністерство праці та зайнятості, Регіональна делегація праці та зайнятості, Порту-Алегрі (Бразилія).

Пан М. Сасакі, директор міжнародного представництва Міністерства охорони здоров'я, праці та соціального забезпечення, Токіо (Японія).

Експерти, призначені після консультації з групою роботодавців

Д-р Дж. Ашерсон, керівник відділу з питань навколишнього середовища, Конфедерація британської промисловості (КБП), Лондон (Велика Британія).

Д-р С. Боом, керівник відділу безпеки та гігієни праці, систем управління та аудиту, Bayer AG, Леверкузен (Німеччина).

Д-р Л. Греко, член Технічної групи з безпеки та гігієни праці, Національна конфедерація промисловості (НКП), Ріо-де-Жанейро (Бразилія).

Пан Т. Джемсен, Конфедерація роботодавців Данії, Копенгаген (Данія).

Пан Л. А. Мажар, виконавчий директор, Федерація промисловців Єгипту (ФПЄ), Каїр (Єгипет).

Пан Т. Отт, старший корпоративний директор, охорона навколишнього середовища, безпека і гігієна праці, Motorola Labs., Темпе, Арізона (США).

Пан С. Танака, генеральний директор Секції управління безпеки та гігієни праці, Nissan Motor Co. Ltd., Йокогама-Сіті (Японія).

Експерти, призначені після консультації з групою працівників

Д-р Д. Беннетт, національний директор з безпеки гігієни праці, та охорони навколишнього середовища, Канадський трудовий конгрес, Оттава, Онтаріо (Канада).

Пані Ч. Чін, директорка департаменту економічної та соціальної політики, Міжнародна конфедерація вільних профспілок (МКВП), Азіатсько-Тихоокеанська регіональна організація, Сінгапур (Сінгапур).

Пан Б. Еріксон, промисловий гігієніст, Норвезька конфедерація профспілок, Осло (Норвегія).

Пан П. Гоге-Чапуї, технічний радник з питань безпеки, гігієни та умов праці (HSWC), відповідальний за підготовку профспілок в HSWC, Інститут профспілкових тренінгів Французької конфедерації працівників-християн (ФКПХ), Париж (Франція).

Пан Т. Мелліш, конгрес профспілок, Лондон (Велика Британія).

Пані Ф. Мюрі, директор з безпеки та гігієни праці, Міжнародна федерація будівельної та деревообробної промисловості (IFBWW), Каруж (Швейцарія).

Пані Р. Риготто, професор, Федеральний університет міста Сера (UFC), Форталеза, Сеара (Бразилія).

Представлені міжнародні урядові та неурядові організації

Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ)
(доктор Д. Нельсон, відділ безпеки та гігієни праці та навколишнього середовища)

Європейський Союз
(Пан Д.Р. Карразерс, директор з питань зайнятості та соціальних питань, Європейська Комісія)

Світова конфедерація праці (WCL)
(Пані Б. Фошер, постійна представниця)

Міжнародна конфедерація вільних профспілок (ICFTU)
(Пан Д. Кунья, директор ICFTU в Женеві)
(Пані А. Біонді, помічниця директора ICFTU, Женева)

Міжнародна організація роботодавців (ІОЕ)
(Пані Б. Перкінс, помічниця генерального секретаря)

Міжнародна асоціація соціального захисту (ISSA)
(Пан Р. Девид, представник)

Міжнародна комісія з гігієни праці (ІСОН)
(професор Ален Кантіно, представник)
(Пані Ж. Фаншет, представниця)

Міжнародна асоціація гігієни праці (ІОНА)
(Пан Х.Г.Е. Вільсон, представник)

Міжнародна федерація металургів (IMF)
(Пан Л. Пауелл, директор з питань безпеки та гігієни праці)

Міжнародна рада медичних сестер (ICN)

(д-р М. Кінгма, представник)

Міжнародний будівельний інститут (ICI) та Міжнародна комісія з безпеки та гігієни праці (ICOSH)

(д-р В. Гельцер, представник)

Американська асоціація промислової гігієни (AIIHA)

(д-р К. Редінджер, представник)

(д-р З. Менсдорф, представник)

Управління з безпеки та гігієни праці (OSHA), департамент праці США

(Пан З. Багді, заступник директора федерального штату)

Організація з безпеки та гігієни праці (IOSH), Об'єднане Королівство

(Пан І. Уолдрем, представник)

Корейська агенція з безпеки та гігієни праці (KOSHA)

(Пан Б.Н. Чой, представник)

Міжнародна Вища Колегія Експертів (IHCE)

(Пані М. Я. Канізарес, представниця)

Секретаріат МОП

Д-р Дж. Такала, директор програми SafeWork – InFocus Programme on Safety and Health at Work and the Environment (Програма з питань безпеки та гігієни праці та навколишнього середовища).

Д-р Дж. Сербіцер, координатор, кластер безпеки праці, SafeWork – InFocus Programme on Safety and Health at Work and the Environment (Програма з питань безпеки та гігієни праці та навколишнього середовища).

С. Махіда, інженер з хімічної безпеки, кластер безпеки праці, SafeWork – InFocus Programme on Safety and Health at Work and the Environment (Програма з питань безпеки та гігієни праці та навколишнього середовища).

Г. Байкоо, технічний спеціаліст, кластер безпеки праці, SafeWork – InFocus Programme on Safety and Health at Work and the Environment (Програма з питань безпеки та гігієни праці та навколишнього середовища).

Йоханна Боіксадер, адміністративний координатор, SafeWork – InFocus Programme on Safety and Health at Work and the Environment (Програма з питань безпеки та гігієни праці та навколишнього середовища).

Доктор Н. Байрам, Консультант МОП, головний інспектор, керівник відділу безпеки та гігієни праці, Бутл, Велика Британія

Керівні принципи з систем управління безпекою та гігієною праці

МОП-БГП 2001 (ILO-OSH 2001)

На початку ХХІ століття ми, як і раніше, зазнаємо величезних людських та економічних втрат через небезпечні і нездорові умови праці. Ці *Керівні принципи* закликають до розроблення послідовної політики для захисту працівників від професійних небезпечних факторів і ризиків разом із підвищенням продуктивності праці. У них містяться практичні методики та інструменти, що можуть бути корисними для організацій, компетентних національних установ, роботодавців, працівників та інших зацікавлених осіб під час створення, реалізації і вдосконалення систем управління безпекою та гігієною праці з метою зменшення виробничого травматизму, погіршень здоров'я, хвороб, інцидентів і смертей.

Ці *Керівні принципи* можна застосовувати на двох рівнях – національному і на рівні організації. На національному рівні вони можуть сприяти розробленню національних основ систем управління безпекою і гігієною праці (БГП), бажано з підтримкою національних законів і правил. Вони також містять точну інформацію для започаткування добровільних заходів з метою посилення відповідності правилам та стандартам, які, в свою чергу, ведуть до постійного вдосконалення діяльності з БГП.

На рівні організації *Керівні принципи* сприяють інтегруванню елементів системи управління БГП як важливого компонента загальної політики та заходів управління. Організації, роботодавці, власники, управлінський персонал, працівники та їхні представники заохочуються до застосовування належних принципів та методів управління БГП з метою удосконалення діяльності з БГП.

Роботодавці та компетентні національні установи несуть відповідальність та зобов'язані вживати заходів, розроблених таким чином, щоб забезпечувати виконання вимог БГП. Застосування цих *Керівних принципів* МОП на практиці є одним з ефективних підходів до виконання цих зобов'язань.

